

Онуки перейняли дідову науку

У списку «Гордість Сарненщини» серед відомих людей, які своїм життям пов'язані з нашим краєм, є ім'я Павла Ратича, ветерана Великої Вітчизняної війни, художника.

Павло Ратич родом із села Низи, що на Сумщині. Саме туди повернувся в 1945 році після демобілізації й працював агрономом (перед війною в Боромлі закінчив сільськогосподарський технікум). Переважна більшість його учителів мали наукові ступені. Багатьох у 1937-1938 роках репресували чи розстріляли. У закладі Павло навчався разом із майбутньою дружиною Марфою Михайлівною. Вона чекала його всю війну, яку пережили та дивом вижили. У те, що Павло загинув, не повірила навіть тоді, коли отримала похоронку. Як і тоді, коли командир батареї привіз їй страшну звістку, а потім ще й сватався до неї. Мабуть, жіноче серце відчувало.

Одного дня працювала в полі. Примчав захеканий племінник і сказав, що її дожидається якийсь дядько, довгий, як жердина. Отоді й зрозуміла, що повернувся її Павло, й чимдуж побігла до нього. Згодом розписалися й роз'їхалися кожен у свій колгосп.

Перебуваючи на фронті, чоловік став членом Компартії, чого ніколи не соромився. Тож як партійця й направили в Сарни. Тепер тут живе його наймолодший син Володимир із родиною, який і розповів про своїх батьків. Запам'ятав їх як любляче подружжя. Адже в сім'ї ніхто ні на кого жодного разу не підвищив голосу. Діти й дорослі не чули образливих чи лайливих слів, ставилися один до одного з повагою та шаною, жили, як кажуть, душа в душу. Один одного називали не інакше, як Павлушка й Марфушка. А на видному місці завжди був «Кобзар» Тараса Шевченка, якого читали й переказували, навчали двох синочків - Володимира й Миколу та доньку Валентину.

Павло Тихонович на Сарненщині пройшов чималий трудовий шлях. Від міжрайонного агронома, директора МТС й третього секретаря райкому партії до голови колгоспу ім. Ватутіна (в Костянтинівці є люди, які пам'ятають його донині), викладача предметів професійного циклу, а згодом директора ремісничого училища механізації сільського господарства, що нині носить назву ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей».

Учасник бойових дій, який пройшов випробування воєнним лихоліттям, трудився в ліцеї з 1966 по 1981 роки. За час його керівництва, розповів нинішній очільник професійного закладу Микола Морозюк, добудували старий навчальний корпус, клуб. Звели гуртожиток на 240 місць, котельню, що обігрівала його та дитячий садок. Спорудили перший у системі ПТО Рівненщини автодром, новий навчальний корпус (зараз педагогічний коледж). Окрім того, ремонтну майстерню, гаражі для зберігання техніки, упорядкували територію навчального полігону (зробили тверде покриття). Також

підготували документацію на будівництво двох нових гуртожитків, очисних споруд і водовідведення. Працював зразковий педагогічний кабінет.

Висока ціна Перемоги

Володимир Ратич бережливо тримає в руках червоноармійську книжку батька, якого вже немає в живих. У травні 1943 року він прийняв присягу. Павла зарахували у 8 запасний стрілецький полк (15 окремих винищувальний протитанковий дивізіон). Був старшим сержантом 1 батареї, навідником. Пройшов I Воронезький, III Український фронти. Воював у складі 38 армії під командуванням Кирила Москаленка. Як свідчить історія, з 27 жовтня 1943 року до кінця війни Кирило Москаленко командував 38 армією, що в складі I Українського фронту брала участь у Київській, Житомирсько-Бердичівській, Проскурівсько-Чернівецькій, Львівсько-Сандомирській, Карпатсько-Дуклінській, а в контингенті IV Українського фронту - Західно-Карпатській, Моравсько-Остравській і Празькій наступальних операціях. Війська генерала Москаленка відзначилися в боях на львівському напрямі під час прориву сильної, глибокоешелонованої оборони противника, а також взяття міст Київ, Житомир, Жмеринка, Вінниця, Львів, Моравська-Острава й ін.

Серед відзнак Павла Ратича - медаль «За відвагу» й орден Червоної Зірки. Оскільки медаллю нагороджували за особистий подвиг і в основному рядовий і сержантський склад, рідше молодших офіцерів, то старших офіцерів і генералітет практично не удостоювали. А орден Червоної Зірки в роки Великої Вітчизняної війни був однією з найбільш розповсюджених нагород (їх отримали понад 2 мільйони осіб). Першим кавалером ордена Червоної Зірки став командуючий Окремою Червонопрапорною Далекосхідною Армією, командарм 1 рангу (на момент нагородження) В. К. Блюхер (раніше - перший кавалер ордена Червоного Прапора).

Старший сержант Ратич наказом Головнокомандуючого маршала Радянського Союзу товариша Сталіна відзначений подякою за високі бойові дії в боротьбі з німецькими загарбниками (після битви під Курськом), за визволення Києва, Білої Церкви, Звенигорода, Сміли, Богуслава, Канева, бої під Корсунем (ліквідацію Корсунь-Шевченківського й Уманського угруповань). Також за вогневу підтримку під час визволення станції Вапнярка та Могилева-Подільського, успішне форсування річки Прут і визволення міста Бельці, вихід на державний кордон і звільнення міста Яси й інших населених пунктів Румунії, Угорщини, Чехословаччини, Австрії й міста Будапешт.

Україна заплатила за Перемогу дуже високу ціну. Загальні демографічні втрати країни - включно з убитими, жертвами концтаборів, депортованими, евакуйованими й тими, хто вирушив у вигнання разом із відступаючими нацистами - становлять майже 14 мільйонів чоловік. Ці втрати найбільші й не порівняні з тими, що зазнали інші народи в Другій світовій війні. Це фактично від 40 до 44 відсотків від загальних людських втрат СРСР. Так, із 41,7 мільйона війни в УРСР, на 1945 рік залишилося тільки 27,4 мільйона.

Депортації в Сибір, Казахстан і на Далекий Схід - це ще понад мільйон жителів УРСР, переважно із західних областей. Ще страшна цифра - 2,4 мільйона оstarбайтерів із 2,8 мільйона радянських людей загалом вивезених у нацистське рабство. На руїни перетворилися 720 українських міст і містечок, 28 тисяч сіл, із яких 250 спалено вщент, знищено 16,5 тисячі промислових підприємств, 18 тисяч лікувальних закладів, 33 тисячі шкіл, вузів, технікумів і науково-дослідних інститутів. А також понад 33 тисячі колгоспів, радгоспів, МТС. І все це зробили не тільки нацисти, а й радянські війська під час відступу, розповідають очевидці.

Ті, хто про Велику Вітчизняну тільки читав чи бачив у документальних фільмах, сподівались, що афганська війна — це єдина біда, яку нам довелося перенести через свої серця та душі. Але сталося ще жахливіше в рідній країні. Гинуть українські воїни, наші земляки, захищаючи Батьківщину, мирне населення від сепаратистів-бояковиків. Немає спокою в жодній домівці, знову страждає Україна, а матері заливаються слізьми.

Серед тисяч добровольців, які вирушили в зону антитерористичної операції на схід країни, менший син Володимира й Ольги Ратичів, онук Павла Тихоновича, Олександр, який у мирний час здобув учительську професію й працював у Сарненському НВК «Школа-ко-легіум» ім. Т.Г. Шевченка. На його світогляд ще змалку вплинув дідусь, який дуже гарно вмів розповідати про події періоду Другої світової війни. Якби він був живий, каже Володимир, то сам краще про все розказав би. Дружина померла першою, а він ще рухався, скільки міг, трудився, так і пішов на той світ «на ногах».

Старший син подружжя Андрій - прикордонник Львівського прикордонного загону. Спочатку закінчив столичний військовий заклад – Київське училище імені Івана Богуна. Згодом Національну академію Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Службу починав на Луганщині, яку пройшов із півночі до півдня заступником командира застави. Нині — командир застави Львівського прикордонного загону.

Слідами діда пішов і син Миколи - Роман, який здобув сільськогосподарську освіту в Мирогощанському радгоспі-технікумі та Київській академії, а практику проходив за кордоном, в Англії. Другий, Павло, - приватний підприємець. Створив власну фірму з ремонту вантажних автомобілів. Троє дітей у Валентини, яка проживає з родиною в місті Шостка.

Цікаво було дізнатися, що Ольга Ратич, нині добре відома як волонтер благодійної організації «Штаб громадської оборони «Горинь», після закінчення Національного університету водного господарства та природокористування прийшла секретарем комсомольської організації в ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей» саме в той час, коли його очолював Павло Ратич. Із ним було дуже легко працювати, поділилася споминами. Як творчо обдарована особистість, дуже любив художню самодіяльність і хотів, аби учні брали в ній активну участь. Дівчина навіть не думала й не гадала, що через деякий час стане його невісткою.

Закінчив свій трудовий шлях Павло Тихонович у ВПУ-22 міста Сарни заступником директора. Як про надзвичайно добру, виважену й порядну людину розповідає про ветерана керівник закладу Володимир Городною Безкінечно доброзичливий майстер пензля малював дуже гарні картини, багато з яких просто подарував. Павло Ратич до останнього дня залишався в строю...

Марія КУЗЬМИЧ.